

Helsingfors/Mariehamn 25.4.2018

Nr 12/18

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
16.4.2018, nr 80/2018.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om temporär ändring av fastighetsskattelagen för landskapet Åland, antagen av lagtinget 16.4.2018.

Gällande lagstiftning och landskapslagens innehåll

Rikets fastighetsskattelag (FFS 654/1992) tillämpas med vissa avvikelser på Åland med stöd av fastighetsskattelagen för landskapet Åland (ÅFS 15/1993). Fastighetsskatten tillfaller kommunerna. Ändringar av fastighetsskattelagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, såvida inte annat stadgas i landskapslag. Landskapet har inte några egna bestämmelser om värdering av fastigheter för fastighetsbeskattningen eller om uppbörd av fastighetsskatt. Vid av skatteverket utförda korrigeringar av vissa fastigheters beskattningsbara värden, som ligger till grund för fastighetsbeskattningen, har det uppstått situationer där fastighetsskatten väsentligen höjts. Landskapslagen, som innehåller bestämmelser om partiell befrielse för fastighetsskatt för åren 2018 och 2019, har stiftats för att minska de skattemässiga effekterna av den genomförda omklassificeringen av markens skattevärde i fastighetsbeskattningen.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 4 och 5 punkterna i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas förvaltning och kommunerna tillkommande skatter.

Stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt.

Detta innebär att grundlagens bestämmelser bör följas även i lagstiftningen om kommunalbeskattningen. Grundlagens 81 § 1 mom. förutsätter att grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättskydd anges i lag.

Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagens 2a § 1-2 mom. hade följande ordalydelse i landskapsregeringens lagförslag nr. 11/2017-2018:

”Utöver vad som föreskrivs om befrielse från skatt i lagen om skatteuppbörd (FFS 769/2016) kan kommunen på ansökan bevilja partiell befrielse från fastighetsskatt enligt denna paragraf.

Befrielse från fastighetsskatt beviljas för den del av skatten som upp bärs för mark som inte betraktas som tomtmark. Med tomtmark avses ett sådant markområde som enligt plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland utgör tomt. Befrielse beviljas dock endast till den del markens areal överstiger en hektar”.

Denna ordalydelse i lagförslaget gav kommunerna en prövningsrätt i enskilda fall huruvida befrielse från fastighetsskatten skulle beviljas eller inte. Motiveringarna i lagförslaget indikerar att avsikten med lagtextens ”kan” var att ge kommunerna en sådan fri prövningsrätt. En sådan prövningsrätt är problematisk med avseende på jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 §, speciellt om lagförslaget inte innehåller några grunder för när ansökningarna skall godkännas eller ej. En sådan prövningsrätt är därtill problematisk med avseende på grundlagens 81 § 1 mom., som förutsätter att grunderna för skattskyldighet m.m. ska anges i lag.

Finans- och näringsutskottet gjorde inte några ändringar i lagförslaget.

Vid lagtingsbehandlingen tillades ordet ”ska” till 2a § 2 mom., medan 2a § 1 mom. förblev oförändrad, inklusive ordet ”kan”. Med hänvisning till att såväl den allmänna som detaljmotiveringen indikerar att avsikten varit att kommunerna ska ha en fri prövningsrätt måste paragrafen i föreskriven form uppfattas så att kommunen enligt 2a § 1 mom. har en fri prövningsrätt att bevilja sökanden partiell befrielse eller att låta bli, men i det fall kommunen väljer att bevilja sökanden befrielse ska befrielsen enligt 2a § 2 mom. gälla för den i momentet utpekade marken. Tillägget av ordet ”ska” medförde inte någon ändring i sak. Speciellt med beaktande av att landskapslagen inte innehåller några kriterier för när ansökan kan godkännas, vilket grundlagen förutsätter, kan prövningsrätten i 2a § 1 mom. förorsaka varierande praxis i kommunerna samt att liknande fall behandlas olika t.o.m. inom samma kommun. Landskapslagens 2a § 1 mom. kan därför äventyra jämlikhetsprincipen i grundlagens 6 § och strider dessutom mot ovan nämnt krav i grundlagens 81 § 1 mom., och utgör härvid en behörighetsöverskridning.

För det fall att den aktuella 2a § i lagen rent teoretiskt skulle tolkas så att en kommun skulle vara skyldig att på ansökan bevilja den aktuella partiella befrielsen från fastighetsskatt beträffande den i 2a § 2 mom. avsedda marken, så skulle denna lagstiftningsåtgärd innebära en sådan inskränkning i kommunernas i grundlagen skyddade självstyrelse, vilken innefattar en nu aktuell beskattningsrätt, och därmed skulle åtgärden strida mot grundlagens 121 § om kommunal självstyrelse, framförallt då man beaktar att det i lagens 2a § inte anges någon sådan uttrycklig grund som enligt grundlagen skulle berättiga till en sådan för kommunerna inskränkande skyldighet att avstå från en skatt som kommunen, enligt gällande lagstiftning, har fattat beslut om att ska uppbäras inför ett kommande skatteår – i detta fall inför skatteåret 2018.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner med anledning av det ovan sagda att landskapslagens 2a § 1 och 2 mom. utgör behörighetsöverskridningar. Eftersom landskapslagen inte utgör en fungerande helhet i avsaknad av dessa bestämmelser bör landskapslagen förordnas att förfalla i dess helhet.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare